

För livets skull

NUMMER 3 HÖSTEN 2015

En tidning från Svenska kyrkan i Skara

TACKSAMHET OCH LIVSGLÄDJE

ATT LEVA VIDARE

NY FÖRENING I VARNHEM

VAD HÄNDER PÅ KYRKOGRÄDEN?

Svenska kyrkan
SKARA

För livets skull

är församlingstidning för Svenska kyrkan i Skara. Den delas ut till alla hushåll i Skara, Ardala, Axvalls, Varnhems och Eggby-Öglunda församlingar fyra gånger per år.

Redaktion i detta nummer:

Anna Theander, Sören Eklund, Magnus Gunnarsson, Helena Långström Schön, Markus Hagberg, Per Larsson, Judith Fagrell, Marina Larsson, Britt Aldén, Ingela Tidqvist Karlén, Pernilla Emanuelsson.

På omslaget:

Hasse och Maj-Lis Olofsson i Ardala gläds åt livet och jorden och vill vårda den på ett bra sätt.

Foto: Anna Theander

Redaktör & grafisk form:

Anna Theander
anna.theander@svenskakyrkan.se

Ansvarig utgivare:

Carl Sjögren
carl.sjogren@svenskakyrkan.se

Tryck:

LH-Tryck, Ulricehamn 2015.

Skynda att älska

I bilen hem hör jag mig själv gnolandes ... *jag märkte aldrig förut, att mörkret är så stort, går och tänker på allt det där man borde. Det finns så mycket saker jag skulle sagt och gjort och det är så väldigt lite jag gjorde.*

Det är Tove Janssons Höstvisa. Jag kan inte längre sjunga den utan att gråta. Bilder på flyende medmänniskor i överfulla båtar och livlösa barn på badstränder blixtrar förbi. När hösten färgsätter naturen, och kvällarna blir kyliga och sena firar Europa oktoberfest samtidigt som vår nästa riskerar livet för att komma hit.

En av höstens söndagar har temat *Att leva tillsammans*. Då läser vi berättelsen om hur Jesus ser på familjen: *Han såg på dem som satt runt omkring honom och sa: Det här är min mor och mina bröder.*

När vi ser oss omkring, vilka ser vi då? Främlingar, inkräktare eller ser vi på dem vi möter som familjemedlemmar?

Skynda att älska, dagarna mörkna minut för minut, tänd våra ljus, det är nära till natten, snart är den blommande sommar 'n slut.

Vänta inte till nästa sommar, ring en vän, skänk en slant, ge lite tid, tänd ett ljus och be en bön. Kanske hittar vi varandra, kanske hittar vi då på något sätt att få allting att blomma.

ANNA THYR, PRÄST I SKARA DOMKYRKOFÖRSAMLING

Se en film i höst

I höst fortsätter "Film & samtal". Alla som vill se film och sedan prata med andra om sina upplevelser av filmen är välkomna! Filmkvällarna följer Sensus koncept "Tala film, tala liv" och det handlar helt enkelt om att samlas, titta på film och sedan prata. Filmkvällarna hålls omväxlande i Axvalls församlingshem, i Varnhemsgården och i S:ta Annagår-

den i Ardala och man väljer själv om man vill delta en, två eller flera gånger. Samtliga filmkvällar börjar med att filmen visas 18.00. Sedan tar man kaffe eller te och en smörgås och pratar om filmen. Filmerna är gratis, fiket kostar 20 kronor och man behöver inte anmäla sig i förväg - det är bara att dyka upp! Är man under 15 år behöver man ha en vuxen med sig.

Höstens filmer

MÅNDAG 5 OKTOBER, *S:ta Annagården, Ardala*: "The theory of everything"

MÅNDAG 19 OKTOBER, *Axvalls församlingshem*: "Franska för nybörjare"

MÅNDAG 2 NOVEMBER, *Varnhemsgården*: "Billy Elliott"

MÅNDAG 16 NOVEMBER, *Axvalls församlingshem*: "Hur många lingon finns det i världen"

MÅNDAG 30 NOVEMBER, *S:ta Annagården, Ardala*: "Singin' in the rain"

OM BIBELN, LIVET OCH TRON

Vi behöver ibland samlas och reflektera över livet och över det som står i Bibeln.

Välkommen att vara med!

Du behöver inte anmäla dig i förväg - du kommer när du kan!

Mer information och kontaktuppgifter finns på www.svenskakyrkan.se/skara

Med Bibeln som redskap

Jämna **ONSDAGAR** 19.00-20.45 (fika från 18.30) i Nikolaigården, Skara.

Udda **ONSDAGAR** 14.00-15.30 i Nikolaigården, Skara.

Med en samtalsbok som redskap

Jämna **ONSDAGAR** 19.00-20.45 (fika från 18.30) i Nikolaigården, Skara.

Låt texten tala

En meditativ väg in i bibelordet. Jämna **TORSdagAR** efter mässan i domkyrkan, 19.15-20.00.

Fem kvart med Bibeln

I höst på temat: *Jesus i den första kristna kyrkan* - vi läser Apostlagärningarna. 20 OKTOBER och 17 NOVEMBER 18.00-19.15 i Nikolaigården, Skara.

Att mista någon - och leva vidare

Förr eller senare drabbar den oss alla. Sorgen. Någon rycks ifrån oss. För Christina Petersson och Britt-Marie Rydberg blev kyrkans Leva vidare-grupper en väg till ny livsglädje – och en mycket speciell gemenskap bland nya vänner.

TEXT OCH FOTO: ANNA THEANDER

DE HAR ERFARENHETER från varsin Leva vidare-grupp. För Christina är det nästan 20 år sedan hon deltog. Britt-Marie kom med i en grupp förra hösten – då med Christina som medlem.

Precis efter julhelgen 1996 lämnade Christinas man Börje jordelivet efter en tids sjukdom. Christina var 56 år – och änka. Ett halvår senare kom en inbjudan från kyrkan. Ville hon delta i en grupp, där hon fick tillfälle att prata om och bearbeta sorgen tillsammans med andra i samma situation?

Christina berättar att hon inte alls var speciellt kyrkligt aktiv. Visst var hon konfirmerad och visst hade hon gift sig i kyrkan och nog gick hon till någon gudstjänst ibland, vid advent eller så. Men det var inte självklart att anmäla sig.

- Framförallt verkade det jättetufft. Att sitta och vända ut och in på sitt liv bland en massa okända människor! Och att gå igenom hela den svåra perioden igen på något vis. Nej, det var inget som lockade mig, berättar hon.

Men hur det nu var så berättade hon om inbjudan för sin bror. Som absolut tyckte att hon skulle anmäla sig.

- Han sa att det nog skulle vara bra för mig. Så jag gick dit. Och det har jag inte ångrat, för det har betytt oerhört mycket.

Efter att ha varit med i en grupp valde hon att fortsätta i Måndagsgruppen, en samling för tidigare deltagare i Leva vidare-grupper. Dessutom har hon kommit att engagera sig i olika kyrkliga sammanhang som ideell medarbetare.

- Det behövs ju alltid hjälp med något. Och det är roligt att kunna vara till nytta, menar hon, pensionär som hon är numera.

För Britt-Marie såg det lite annorlunda ut. Hon hade varit förtroendevald i kyrkan tidigare och berättar att hon gärna deltar i gudstjänster, inte minst för att hon uppskattar det meditativa och gärna vill avsätta den viltsamma stunden för sig själv. När hennes man Leif dog tog hon ganska omgående själv kontakt med kyrkan, eftersom hon hört talas om grupperna.

- Men då hade en grupp redan startat och det var så snart efter min mans bortgång att jag fortfarande var i en sorts chockfas. Därför fick jag rådet att avvakta lite och när nästa grupp var på gång fick jag en inbjudan. Då tvekade jag inte, berättar hon.

I EN LEVA VIDARE-GRUPP träffas man för att berätta om det man varit med om. Man delar sina erfarenheter med andra i gruppen och får berätta om den döde, om tiden för dödsfallet, om begravningen och tiden efteråt. Det är jobbigt, smärtsamt, men också fantastiskt, menar Christina och Britt-Marie.

- Det låter ju jättekonstigt att gå och prata om sådana saker med okända människor, när man kanske knappt pratar om det med dem man känner. Men eftersom alla är i samma situation och har varit med om precis samma sak, så möts man på något sätt i den erfarenheten, säger Christina.

Eftersom alla är i samma situation och har varit med om precis samma sak, så möts man på något sätt i den erfarenheten.

De berättar att alla först samlas gemensamt men att man sedan delas in i mindre grupper för ett samtal. Och man behöver inte vara rädd att öppna sig, för det som sägs i gruppen förs inte vidare. Det är en gemensam överenskommelse.

NÄR BRITT-MARIE BÖRJADE i sin grupp förra hösten fanns Christina också med. Men denna gång som en sorts ”hjälp-ledare”.

- Det var vår diakon Ingela som frågade om jag kunde tänka mig att vara med och hjälpa till. Och det ville jag ju förstås, säger Christina.

Trots att Britt-Marie själv känner sig hemma i kyrkan

forts.

uppskattade hon mycket att det betonas i inbjudan att gruppen är öppen för alla, oavsett vad och hur och om man tror.

- Det var liksom bara allmänmänskligt. Tillåtande och väldigt högt i tak. Det hölls inga ”predikningar” utan det handlade bara om att vara människa, konstaterar hon.

CHRISTINA HÅLLER MED och säger att man vid ett dödsfall kan få väldigt arga och bittra tankar.

- Det är nog väldigt lätt att tänka att det kan ju inte finnas en Gud när det blir så här. Jag minns att jag tänkte att det var konstigt att alla de goda och snälla människorna dör. Och så den där känslan av att ”Varför just jag? Varför ska jag drabbas?”

Britt-Marie känner igen sig i den där känslan. Den tanken har hon också tänkt många gånger.

- Men då var det så skönt att dryfta det med andra. Man kan lätt fastna i bitterhet och det är ju det värsta man kan göra, egentligen, för det leder ju ingenstans.

Idag känner Christina glädje och tacksamhet för det liv hon och Börje faktiskt fick tillsammans.

- Men det kunde jag inte alls känna i början. Det tar ett tag att komma dit, menar hon.

För livet tar inte slut för den som blir ensam kvar. Britt-Marie har precis som Christina insett vikten av goda, varma minnen och behovet av att blicka framåt.

- Det handlar ju om att inte fastna i den där bitterheten. Det handlar om att faktiskt leva vidare.

En ny Leva vidare-grupp startar varje höst

Leva vidare-gruppen är ett tillfälle att få dela tankar och känslor i en enkel gemenskap med andra som har liknande erfarenheter. I Skara pastorat är det en grupp per år. En grupp träffas vid sex tillfällen med start i oktober. Sista gången man ses är i januari.

- Vi väljer att mötas under hösten så att man tillsammans får gå igenom alla helgons helg, jul och nyår. Och för att sedan sista gången tillsammans se framåt, mot ett nytt år, en ny vår, berättar diakon Ingela Tidqvist-Karlén som håller i träffarna tillsammans med prästen Leif Tiström.

- Varje gång börjar vi med kaffe och smörgås. Sedan presenteras dagens ämne och vi delar upp oss i mindre grupper. Vi delar bland annat erfarenheter kring dödsfallet, begravningen och tiden därefter. Vi pratar om hur framtiden kan te sig. Alla säger så mycket eller lite de vill, det som delas stannar i gruppen, betonar Ingela.

Gruppen är i första hand riktad till de som förlorat en maka/make, sambo eller särbo.

I höst inbjuds de som blivit änka/änkling under perioden 1 augusti 2014 till och med 31 juli 2015.

Vill du veta mer?

Kontakta Ingela Tidqvist-Karlén, diakon, 0511-265 20 eller Leif Tiström, präst, 076-779 36 68.

Höstens MUSIK

4 OKTOBER 18.00 *Eggby kyrka*

Psalmgudstjänst

Husbandet.

SÖNDAG 11 OKTOBER 18.00 *Skara domkyrka*

Konsert: Orgel- och stråkkvintett

Åsa Nyberg, orgel.

Stråkkvintett under ledning av Per Drougge.

Musik av bl. a. W A Mozart, O Andersson och

G F Händel.

LÖRDAG 31 OKTOBER 18.00 *Skara domkyrka*

Vårt eviga hopp - musik på alla helgons dag

Domkyrkokören, meditation Carl Sjögren.

SÖNDAG 8 NOVEMBER 16.00 *Skara domkyrka*

Konsert

Hemvärnets musikkår.

Dirigent: Martin Lindor.

SÖNDAG 8 NOVEMBER 18.00 *Eggby kyrka*

Gospel

Mariestads gospelkör med kompbänd.

SÖNDAG 15 NOVEMBER 18.00 *Skara domkyrka*

John Rutter: "Requiem"

Domkyrkokören, Domkyrkans Ungdomskör,

solist, instrumentensemble.

MUSIK VID LUNCHTID

I SKARA DOMKYRKA

FREDAGAR 12.00 - 12.20

Under perioden 25 september till 27 november.
serveras sopplunch i Mariasalen efter lunchmusiken.

EN SALIG SOPPA - bön och handling

LÖRDAG 10 OKTOBER

11.00-13.00 Hötorget
Soppa och sång på torget.
Insamling till Flykting- och
asylarbetet i Skara.

13.00-15.00 Domkyrkan
Varje hel timma: pröva olika sätt att be. Frälsarkrans-
vandring, Labyrintvandring, Meditation.
13.30, 14.30 Kort musikstund.

*Under hela tiden finns möjlighet till personlig förbön.
Servering av kaffe och kaka.*

Ett liv nära naturen

För nästan 50 år sedan korsades deras vägar, på ett oväntat sätt. Idag känner de stor tacksamhet över att de möttes och över det liv de har. Att leva nära naturen och skapelsen och ta hand om varandra och andra har alltid varit viktigt för Maj-Lis och Hasse Olofsson. Även om livet inte alltid blir som man kanske hade tänkt sig.

TEXT OCH FOTO: ANNA THEANDER

UNDER MÅNGA ÅR bodde de på gården Tomten i Synnerby. Först var det bara Maj-Lis på gården. Hon hade tagit över den efter sin familj och arbetade på gården samtidigt som hon hade sin heltidsanställning på Djursjukhuset i Skara.

Hasse växte upp i Göteborg men drömde om att få arbeta på en bondgård. Hans farföräldrar hade haft gård och så småningom kom han att utbilda sig på olika lantbruksskolor och fick sedan arbete på några olika gårdar. Men så var det den där annonsen...

- Jag såg i tidningen ATL att någon annonserade efter hjälp på sin gård. Jag svarade och fick jobbet, berättar Hasse.

Denne "någon" var en släkting till Maj-Lis och på så sätt kom de båda att träffas. Snart blev de vänner och under flera år lärde de känna varandra, innan båda insåg att vänskapen hade vuxit till kärlek.

- Det är nog det bästa sättet, att lära känna varandra ordentligt först. Jag är glad att det blev så, säger Maj-Lis.

- Ja, tänk hur det kan bli. Jag är så tacksam över att jag fick syn på den där annonsen och över det liv vi fått, fyller Hasse i.

Så blev de alltså två på gården – och snart ännu fler, för familjen utökades med två söner. Dessutom fanns Maj-Lis mormor i familjen och bodde kvar i sin stuga på gården.

- Men på vintrarna flyttade hon in till oss. Vi fick ha henne länge, hon

blev 94 år. Det har betytt mycket att jag hade henne. Min mamma dog när jag var 23 år. Det var tungt för mig och ännu tyngre för min mormor som förlorade sitt enda barn, säger Maj-Lis.

RELATIONEN TILL SIN MORMOR och hennes långa liv i kombination med det nya livet som småbarnsmamma fick Maj-Lis alltmer att fundera över hur vi brukar vår jord, vad vi stoppar i oss och vilka avtryck vi lämnar.

- Med min bakgrund hade jag med mig det sätt som mormor och morfar drev gården på en gång i tiden. Men på 50-talet hände något och sedan skulle allting bli så effektivt. Det skulle konstgödlas och besprutas. Man skulle få ut så mycket som möjligt hela tiden. Jag började ifrågasätta om det egentligen var så bra. Och den här utvecklingen har gått skrämmande fort.

Maj-Lis pratade med Hasse som också blev intresserad och 1989 började de ställa om växtodlingen. 1995 ställde de också om mjölkproduktionen till ekologisk och gården blev KRAV-godkänd.

Idag har de lämnat gården. Den såldes 2009 och året därpå, efter att de stannat kvar på gården en tid som stöd åt den nya ägaren, gick flytten till villan i Ardala. Och odlandet har fortsatt. I det inglasade uterummet trängs blommande pelargoner med paprika, jalapenos, gurka och tomater. I pallkragarna på baksidan

odlas grönsaker och hela trädgården är full av blomsterprakt.

Att vårda skapelsen och ta hand om det som växer på ett bra sätt är viktigt för dem båda. De är engagerade i församlinglivet på olika sätt och säkert har tron och det kyrkliga engagemanget påverkat deras synsätt, tror de.

- Jag brukar tänka att den dagen när jag dör, då vill jag ha lämnat så små fotavtryck som möjligt efter mig. Jag vill känna att jag i alla fall försökt vara rädd om natur och miljö, säger Maj-Lis, som liksom Hasse värnar om miljön.

- Vi köper svenskt kött och handlar ekologiskt så långt det är möjligt.

Trots sin tacksamhet över livet har de inte varit förskonade från sorg och sjukdom. Maj-Lis drabbades för några år sedan av stroke. Och Hasse var med om en olycka på gården där han skadade handen så svårt att man tvingades sälja korna.

- Men det är ju en del av livet, även om det är svårt när det händer, menar Hasse.

Att vara rädda om varandra, naturen och miljön är viktigt för Maj-Lis och Hasse Olofsson.

Välkommen till kyrkor och kyrkogårdar i

ALLHELGONAHELGEN

Öppet i Marie begravningskapell

FREDAG 30 OKTOBER 14.00-18.30

Musik och eftertanke 14.00, 16.00 och 18.00.

LÖRDAG 31 OKTOBER 14.00-18.30

Musik och eftertanke 14.00, 16.00 och 18.00.

Kaffeservering med dopp i förvaltningsbyggnaden.
Expeditionen är öppen för frågor och information.

Öppna kyrkor

för besök och enskild andakt

FREDAG 30 OKTOBER – SÖNDAG 1 NOVEMBER

Skara domkyrka: FREDAG 10.00-18.00, LÖRDAG 10.00-19.30,
SÖNDAG 10.00-18.00

Bjärklunda kyrka: FREDAG 14.00-18.00. HELGMÅLSBÖN 18.00.

Skallmeja kyrka: FREDAG 14.00-18.00

Händene kyrka: FREDAG 14.00-18.00

Synnerby kyrka: FREDAG 14.00-18.00

Vinköls kyrka: FREDAG 14.00-18.00

Västra Gerums kyrka: FREDAG 14.00-18.00

Norra Vings kyrka: FREDAG 15.00-18.00, LÖRDAG 10.00-16.00

Skärvs kyrka: FREDAG 15.00-18.00, LÖRDAG 10.00-16.00

Skånings-Åsaka kyrka: FREDAG 14.00-18.00

Varnhems kyrka: FREDAG 15.00-19.00, LÖRDAG 12.00-19.00

Norra Lundby kyrka: FREDAG, LÖRDAG, SÖNDAG 9.00-18.00

Eggby kyrka: FREDAG 10.00-18.00, LÖRDAG 10.00-18.00

Öglunda kyrka: FREDAG 10.00-18.00, LÖRDAG 10.00-18.00

Minnesgudstjänster

Skara domkyrka:

LÖRDAG 31 OKTOBER 18.00
Allhelgonamusik

Vinköls kyrka:

SÖNDAG 1 NOVEMBER 18.00
Minnesgudstjänst

Skånings-Åsaka kyrka:

SÖNDAG 1 NOVEMBER 16.00
Minnesgudstjänst

Varnhems kyrka:

SÖNDAG 1 NOVEMBER 18.00
Minnesgudstjänst

Pilgrimsmantra

*När livet rullar på för fort
eller ångesten slår till:*

**Känn ingen oro
Tappa inte modet**

Hämta andan

Behöver du stanna upp en stund? Retreat betyder "dra sig tillbaka" och innebär att man får tillfälle att reflektera över livet, söka Gud, hämta andan och tänka efter. I Skara pastorat finns några tillfällen att stanna upp och vänta in livet. Välkommen!

Stilla dag i allhelgonatid

LÖRDAG 31 OKTOBER 11.00-17.00

i S:ta Annagården, Ardala.

Anmälan och mer information:

Ingela Tidqvist Karlén, 0511-26520,

ingela.karlen@svenskakyrkan.se

Ekumenisk retreatdag i Skara

LÖRDAG 21 NOVEMBER 9.00-17.00

i Pingstkyrkan, Skara.

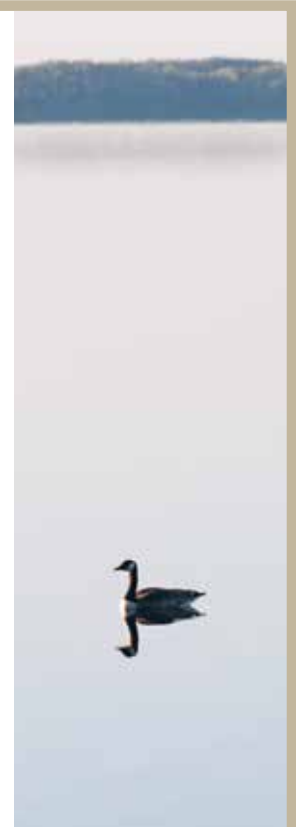
Kostnad: 100 kr (betalas på plats).

Anmälan och mer information:

Britt-Marie Hjertén, 0511-265 10

britt-marie.hjerten@svenskakyrkan.se

Läs mer om höstens retreatdagar på www.svenskakyrkan.se/skara

En gravplats lämnas tillbaka - vad händer sedan?

Nu har arbetet med återlämnade gravar inletts på allvar. Som utgångspunkt används de bevarandeplaner som finns för varje kyrkogård.

Irene Åkergren på kyrkogårdsförvaltningen arbetar bland annat med just detta. Hon berättar att många av de återlämnade gravarnas gravstenar kommer att plockas bort från kyrkogårdarna runt om i pastoratet.

- Man ska ju komma ihåg att det är innehavarna som har lämnat tillbaka de gravar som vi nu arbetar med. Ingen vill längre ta ansvar för dem, betonar hon.

Arbetet gäller alltså de gravar som inte längre har någon gravrättsinnehavare som sköter graven eller låter förvaltningen göra det mot en avgift. När ingen längre vill ta ansvar för, eller betala för skötseln av en grav, lämnas den tillbaka.

I processen förs dialog med kyrkoråd, hembygdsföreningar och olika typer av intresseföreningar. En del kontakter har redan tagits och fler kommer att tas efterhand.

För kyrkan - och för många andra - är det viktigt att vårda kulturarvet. Många uppskattar den kulturhistoriska park som många kyrkogårdar utgör. Därför har alla kyrkogårdar med dess gravstenar inventerats och en bevarandeplan har tagits fram. Det är denna man utgår ifrån i arbetet. Gravstenarna har klassificerats utifrån siffrorna 1-3, där klass 1 bedöms ha mycket stort kulturhistoriskt värde. Det kan till exempel handla om en väldigt speciell sten, om själva gravvårdens utformning eller om att en historiskt intressant person har begravts där. Dessa "klass 1-gravar" bevaras genom den begravningsavgift som alla folkbokförda i

Återlämnade gravar märks med en liten skylt. Gravstenarna kan sedan återanvändas till nya gravar.

Sverige betalar, oavsett om de är medlemmar i kyrkan eller inte. Det handlar om 5-10 procent av alla gravar. Övriga gravar, det vill säga klass 2 och 3 med "stort" eller "mindre" kulturhistoriskt värde ska alltså tas bort från kyrkogården om de saknar gravrättsinnehavare. Den kulturhistoriska utredningen görs av extern expertis, i detta fall av antikvarier från Länsmuseet.

- Det kan låta tråkigt men det finns också positiva aspekter. På det här viset behöver vi till exempel inte utöka kyrkogårdsmarken under överskådlig tid, säger Irene Åkergren.

Hon påpekar också att gravstenar från återlämnade gravar kan användas igen till nya gravar, ett sätt att spara både pengar och miljö.

Domprost Carl Sjögren konstaterar att Svenska kyrkan är en av landets större kulturvårdare, men betonar också att det är en ständig ekonomisk balansgång.

- Vi vill förstas att kyrkogårdarna ska vara kulturhistoriskt intressanta att vandra på. Men samtidigt kan vi inte sköta gravstenar med kyrkoavgiftspengar. De ska gå till församlingsverksamhet.

Beslutet att endast gravanordningar i klass 1 ska bekostas av den allmänna begravningsavgiften är ett riksdagsbeslut.

- Det är alltså inte kyrkan som har bestämt det, påpekar Carl Sjögren.

Varnhems klostervänner bildar förening

Nu tas ett samlat grepp om Varnhems spännande historia – i form av en vänförening. Den ska verka för sådant som kan knytas till klosterhistorien: konst, musik, odlingar och annat.

Vem som helst är välkommen att bli medlem.

I samband med Skara kulturnatt den 10 oktober ska den nya föreningen bildas.

Ingen har väl undgått den historia som finns kring klosterkyrkan och klosterområdet i Varnhem. Tre av dem som hyser en stor kärlek till bygden och till denna historia utgör nu interimstyrelse för den blivande vänföreningen.

- Vi vet ju att det finns ett mycket stort intresse kring miljön här, inte minst efter de utgrävningar som har gjorts och som förhoppningsvis också kan fortsätta göras. Tanken till att börja med är att den nya föreningen ska kunna stå som arrangör för föredrag och annat som hör denna historia till, säger Carl Gustaf Lundström.

Tillsammans med Helena Hagberg Aurell och Catarina Samuelsson förbereder han nu för bildandet. Och det sker just i samband med ett föredrag om utgrävningarna, då Maria Vretemark från Västergötlands museum kommer för att berätta om resultatet från sommarens arbete.

Man räknar med att totalt uppemot 100 000 besökare årligen gästar trakten med kyrkan, klosterruinen, kaféet, museet och kyrkoruinen. Catarina, som guidar i klosterkyrkan, påminner om att intresset för denna

historia funnits under lång tid.

- Arbetet med visningsverksamheten här i kyrkan har pågått ända sedan 1920-talet, säger hon.

En föreläsningsserie hoppas man kunna presentera redan vid bildandet under kulturnatten.

- Vår önskan är att lyfta fram Varnhem i både dåtid och nutid, säger Helena.

Sedan finns det förstås förhoppning om ytterligare utveckling.

- Förhoppningen är väl att vi på sikt ska kunna bli så pass många i föreningen att vi kan bilda några arbetsgrupper som kan arbeta med olika saker. Någon arbetsdag per år, kanske, där vi kan göra fint i klosterområdet, funderar Catarina.

Föreningen blir helt fristående och är öppen för vem som helst. Men av naturliga skäl finns förstås en praktisk koppling till församlingen.

- Det är ju församlingens kyrka och det är också pastoratet som driver Klosterkaféet, så det är klart att vi även kommer att ha församlingen med i det här arbetet, säger Carl Gustaf.

Carl Gustaf Lundström, Catarina Samuelsson och Helena Hagberg Aurell bjuder in alla intresserade till den nya föreningen.

Det händer den 10 oktober

- 18.00 Bildandet av vänföreningen. (Varnhemsgården)
- 19.00 Arkeolog Maria Vretemark berättar om sommarens utgrävning i Varnhem och överraskande fynd. (Varnhemsgården)
- CA 20.00 Fackeltåg till kyrkoruinen där Maria Vretemark fortsätter att berätta.

Välkommen till Varnhems klosterkafé och trädgårdar

Välkommen till Varnhems Klosterkafé och trädgårdar! I den vackra miljön kring Varnhems klosterkyrka och klosterruiner ligger Varnhems Klosterkafé. Kaféet drivs av Skara Pastorat.

3 OKTOBER – 13 DECEMBER ÖPPET LÖRDAG OCH SÖNDAG 11.00–17.00.

Vi serverar då som vanligt vårt goda hembakade sortiment av bullar, kakor och bröd. För den som önskar något mer mättande så serveras också en varm soppa varje helg.

Nyheter för hösten!

På **LÖRDAGAR 08.00–10.00** gör vi om kaféet till bageri och erbjuder nybakat bröd med lite goda tillbehör att förgylla helgfrukosten med.

Varje **SÖNDAG 13.00–17.00** dukar vi även upp en mysig afternoon-tea-buffé i kaféet med nygräddade scones, små söta bakverk och andra goda tillbehör.

EXTRAÖPPET!

FREDAGEN DEN 30 OKTOBER
(inför allhelgonahelgen)
är kaféet öppet **14.00–19.00**

Dessutom på höstens program:

14 oktober: Fika med Kristina Appelqvist

FOTO:
ANNA-LENA AHLSTRÖM

Kristina Appelqvist, vår lokala men nationellt erkända deckarförfattarinna har hittills gett ut sex böcker, som alla utspelar sig i Skövde med omnejd. Den här kvällen kommer du ha möjlighet att inta en trevlig kvällsfika och samtidigt få lyssna till en spännande föreläsning där Kristina talar om sina böcker och sitt författarskap. Biljettpris: 150 kr inkl. fika. Obs! Förköp!

11 november:

Medelhavsbuffé med Peter Englander

Peter Englander, skaparen av Apotekarnas trädgård på Österlen, programledare för Trädgårdstoppen och författare till flera trädgårdsböcker besöker Varnhem. Peter är även känd som "mannen som vill föra medelhavsträdgården till Sverige" och kommer under kvällen att föreläsa och ge tips om trädgårdsdesign, "zon-knäckeri" och mycket mer – medan en härlig medelhavsinspirerad plock-matsbuffé dukas upp. Biljettpris: 350 kr inkl buffé. Obs! Förköp!

För bokningar/biljetter ring: 0511-265 12, 0511-604 44 eller maila varnhem.klosterkafe@svenskakyrkan.se

Välkommen till höstens familjegudstjänster

4 OKTOBER 11.00

Familjegudstjänst i Norra Vings kyrka.

11 OKTOBER 11.00

Familjegudstjänst i Varnhems klosterkyrka med utdelning av Bibel för barn i Varnhems, Eggby-Öglunda församlingar, Klosterkören och Barntimmebarn medverkar.

8 NOVEMBER 11.00

Familjegudstjänst i Skärvs kyrka.

8 NOVEMBER 11.00

Familjegudstjänst i Varnhems klosterkyrka med medverkan av Klosterkören och Barntimmebarn.

Välkommen till öppna förskolan

AXVALL: MÅNDAGAR 9.00-12.00

VARNHEM: TISDAGAR 9.00-12.00

Lek, pyssel, fika och sångstund!

Ingen anmälan - det är bara att dyka upp!

Vill du veta mer, kontakta Pernilla Emanuelsson,
0511-265 53.

FOTO: MAGNUS ARONSON

NYHET PÅ
Instagram

Nu kan du följa vad som händer på Refugium i Varnhem och se bilder från verksamheten på Instagram!
Sök efter namnet refugiumvarnhem!

Följ Refugium: @refugiumvarnhem

Gudstjänst firas

SÖNDAGAR 11.00 i *Varnhems klosterkyrka*

och regelbundet 18.00 i några av församlingens övriga kyrkor.

För mer information, se kalendarier på www.svenskakyrkan.se/skara eller lokaltidningarnas predikoturer.

Shahin Mojahad har varit värd i domkyrkan under sommaren. Frälsarkransen har uppskattats av många besökare.

I ett hörn av domkyrkan

- Välkommen till Skara domkyrka! Shahin Mojahad har varit sommarvärd i Skara domkyrka.

Han berättar om många möten med besökare. Han har också fått hjälpa till med försäljning av böcker och annat som finns vid bokbordet i ett hörn av domkyrkan.

- Ja, det är många som handlar, men inte bara böcker. Frälsarkransen har jag fått fylla på med flera gånger i sommar.

Kanske har många hört om att Frälsarkransen firas i år. Det är tjuogo år sedan dåvarande biskopen i Linköping, Martin Lönnebo, skapade Frälsarkransen. Inför tjuogaårsfirandet har Frälsarkransen fått en grönskimrande pärla. Det är en av hemlighetspärlorna som fått en grön nyans för att påminna om natur och miljö som Guds gåva att vara tacksam för och ta ansvar för.

Vid bokbordet är det möjligt att låna en Frälsarkrans och med ett litet häfte i handen själv göra en vandring

inne i domkyrkan med pärlorna som vägledning och hjälp.

Grönskimrande är också de smycken av kopparplåt som finns vid bokbordet. När domkyrkans tornspiror fick ny kopparplåt 2012-2013 togs en del av den utbytta plåten tillvara. Församlingsvärdinnan Inger Nimstad är begåvad med påhittighet och händighet och formade smycken av olika sort. Snart är plåten slut och ungefär 2000 smycken har passerat bokbordet till mångas glädje. Skolprojektet i Yambio, Sydsudan har fått del av intäkterna för alla smycken.

Andra hantverk som finns är gräskorgar och pärlarbeten från Kwa-Zamukuhle i Sydafrika och en del FairTrade-varor.

Bokbordet i Skara domkyrka finns till för dig för att ge möjlighet till fördjupad tro genom litteratur, till en vandring i trons marker med Frälsarkransen, till att glädja andra eller dig själv med presenter av olika slag.

TEXT OCH FOTO: PER LARSSON

- Ett välkomnande ansikte i domkyrkan då och då.
- Ordna fredagsoppa några gånger per termin.
- Fixa kyrkkaffe några söndagar per termin.
- Rycka in som hjälp vid olika större samlingar.
- Finnas med och ta ansvar i söndagsskolan.
- Baka och fixa fika till barn-, ungdoms- och körgrupper.
- Träna svenska med nyanlända.
- Värdskap vid andakter på äldreboden.
- Volontär på Planeten.

Vill du göra något för din församling?

Om detta, eller något annat du tänkt på känns som din insats för församlingen skall du kontakta Per Larsson, 0511-265 09 eller Åsa Wikman, 0511-265 21.

Spännande konstnatt i Domkyrkan

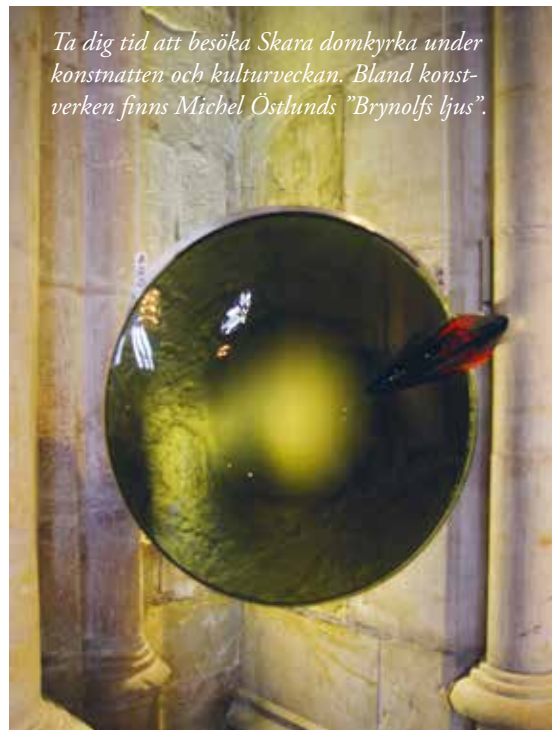
– Rummet är så häftigt!
En röst från en tidigare konstnatt i Skara domkyrka.

Vecka 42 är det Kulturvecka i Skara kommun. Lördagen den 10 oktober invigs och inleds veckan bland annat med en kulturnatt. Konstnärer håller öppet, bibliotek och institutioner inbjuder med ett blandat utbud.

Skara domkyrka är med och inleder Kulturveckan. På lördagskvällen den 10 oktober mellan 19.00 och 22.00 kommer det att vara möjligt att se lite närmare på sju av domkyrkans konstverk. Besökaren gör en egen vandring till de platser där konstverken finns och möts där av en kort informationstext om verket, samt ett bibelord, en psalmvers eller bön som kan höra samman med verket.

Tidigare konstnätter har domkyrkans rum också fått vara en stillsam plats mitt i vimlet under kvällen. Så är det naturligtvis också detta år.

TEXT OCH FOTO: PER LARSSON

Ta dig tid att besöka Skara domkyrka under konstnatten och kulturveckan. Bland konstverken finns Michel Östlunds "Brynolfs ljus".

Birgitta – ett nytt ansikte i kyrkorna

Och till och med hårstråna på ert huvud är räknade, säger Jesus i Lukasevangeliet 12:7.

Birgitta Andersson från Lundsbrunn har kanske inte räknat hårstrån, men väl handskats med dem. Flera år i frisöryrket har hon nu bytt mot kyrkvaktmästarens roll.

Birgitta ingår i ett arbetslag med fyra kyrkvaktmästare som har ansvar för alla sexton kyrkorna i Skara pastorat. Du kanske inte ser dem så ofta, men vad de gör när de städar och ställer i ordning en kyrka inför helgen lägger du märke till.

Birgitta har också varit kyrkvärd i hemförsamlingen, men nu gäller detta bibelord för Birgitta, nämligen ur Psalt 84:10: *Jag vill hellre vakta dörren i min Guds hus.*

TEXT OCH FOTO: PER LARSSON

Välkommen in i domkyrkan

Söndag och helgdag:

Högmässa 11.00, ofta konsert eller gudstjänst 18.00

Helgfria onsdagar:

Morgonmässa 8.00

Helgfria torsdagar: Kvällsmässa.

18.30, öppen kyrka 19.00-20.00

Helgfri måndag-torsdag:

Middagsbön 12.00

Fredagar: Musik vid lunchtid 12.00

Lördagar: Ofta dopgudstjänst 12.00

Babycafé - härlig gemenskap för stora och små

På torsdagsförmiddagarna går det livat till i S:ta Annagården. Då är det Babycafé. Föräldrar och barn i åldern 0-3 år från Ardala och Skara välkomnas av församlingspedagog Monica Spolén. Barnen får leka med varandra och föräldrarna får träffa andra vuxna, umgås och ha det gott tillsammans. När barn- och ungdomsrummet börjar bli fullt är det dags för sångstund. Tillsammans med församlingens musiker Charlotte Eklund går hela gänget in i rummet bredvid. Där sjungs, ramsas och spelas det. Musikstunden avslutas med att alla varvar ned och ett ljus tänds. Sedan är det dags för fika, oftast med något gott hembakat. Vid tolvtiden är det dags för mammor, pappor och barn att säga hej då.

Stora och små är välkomna till babycaféet i S:ta Annagården på torsdagar 10.00-12.00.

Stilla dag i allhelgonatid

Vid ett fåtal tillfällen under året möter vi traditioner som lyfter fram sorg och smärta. Att fira allhelgonahelgen är en sådan tradition. Den påminner om det som är tungt och svårt men också om Guds löfte om evigheten och himmelriket. I S:ta Annagården finns det möjlighet att delta i Stilla dag i allhelgonatid lördagen den 31 oktober 11.00-17.00. Det är en dag för stillhet, meditation, tystnad, bön och samtal och avslutas med församlingens gemensamma gudstjänst i S:ta Annagården 16.00. Dagen leds av diakon Ingela Tidqvist Karlén och präst Leif Tiström.

Välkommen med frågor och anmälan till Ingela Tidqvist Karlén: 0511-26520, ingela.karlen@svenskakyrkan.se

Allhelgonahelg

TORS DAG 29 OKTOBER 18.30

Västra Gerums kyrka

Kvällsmässa. Stillhet inför Allhelgona.

FREDAG 30 OKTOBER

Öppna kyrkor, se sidan 10.

LÖRDAG 31 OKTOBER 16.00

S:ta Annagården

Gudstjänst. Ardeo-Händenekören.

SÖNDAG 1 NOVEMBER 11.00

S:ta Annagården

Mässa.

SÖNDAG 1 NOVEMBER 18.00

Vinköls kyrka

Minnesgudstjänst. Birgittakören.

Gudstjänst firas

SÖNDAGAR 11.00

i S:ta Annagården, Ardala

och vanligtvis 18.00 i någon av församlingens övriga kyrkor. För aktuell information, se kalendern på www.svenskakyrkan.se/skara eller tidningarnas predikoturer.

Helgmålsbön

LÖRDAGAR 18.00

i Bjärklunda kyrka

Morgonbön

MÅNDAG-TORS DAG 9.00

i S:ta Annagården, Ardala

Tacksamhetens och lovsångens livshållning

Att vara kristen är inte främst att ansluta sig till en rad trossatser, utan att inta en livshållning, att stå i en relation.

Det är att odla tacksamhetens och lovsångens livshållning. Kyrkan är en lovsångens gemenskap. Där odlas och växer tacksamhet/lovsång.

Denna hållning leder till öppenhet mot Givaren och blick för att vi i grunden är mottagare i livet.

En värdefull övning kan vara att se tillbaka på sin dag och fråga sig: "Vad kan jag vara mest tacksam över idag? När har jag tagit emot det värdefullaste? När har jag kunnat dela med mig av det värdefullaste?"

Att odla tacksamhetens hållning...

...innebär inre öppenhet och inre mottaglighet mot Gud.

...leder till blick för det viktigaste i livet, att livet självt är rikedom. En förnöjsamhet kan växa fram som inte ser glädjen i resursslösande konsumtion utan i verkliga värden.

...ger oss blick för allt vi fått och kan skapa en generositetens hållning.

Lovsången till Skaparen är samtidigt alltid en protestsång. En protest mot hur skapelsen och medmänniskor skadas och såras.

Livets friska flöde handlar om att öppet ta emot och att generöst ge vidare.

Lars Tivemo är prästkandidat i Skara stift och har under sommaren varit anställd vid Pilgrimscentrum i Varnhem.

LARS TIVEMO

Svenska kyrkan i Skara

Malmgatan 3A, 532 31 Skara
skara.pastorat@svenskakyrkan.se

Expeditionen Kyrkans Hus

Besöksadress: Malmgatan 3B, Skara
Telefon: 0511-265 00
skara.pastorat@svenskakyrkan.se
Helgfri måndag-fredag kl. 10-12

Kyrkogårdsförvaltningen

Telefon 0511-265 40, Fax 0511-108 83
skara.kgf@svenskakyrkan.se
Postadress: Malmgatan 3A, 532 31 Skara

Kyrkogårdsförvaltningens expedition:

Marie kyrkogård, Axvallagatan,
532 37 Skara
Helgfri måndag-fredag kl. 8.00-12.00

Helgpräst

Du kan nå pastoratets helgpräst dagtid lördagar och söndagar på tfn 265 08. Vid storhelger når du helgpräst via tfn 265 00. Övriga tider hänvisas till jourhavande präst via 112. Mer information och telefonnummer till anställda hittar du på www.svenskakyrkan.se/skara

KYRKORNA BERÄTTAR

Drottning för en dag

Att bära brudkrona är en gammal kristen tradition.

Under 1900-talet blev det allt vanligare att svenska kyrkor fick sin egen brudkrona. Idag har många av kyrkorna i Skara pastorat en egen brudkrona som går alldeles utmärkt att låna vid vigslar.

TEXT OCH FOTO: ANNA THEANDER

Överst till vänster Västra Gerums kyrkas brudkrona och till höger kronan som tillhör Synnerby kyrka. Nederst två av Skara domkyrkas fyra brudkronor. Läs mer om pastoratets alla brudkronor på hemsidan.

BRUDKRONAN ÄR EN AV kyrkans vackraste och mest personliga inventarier. I många fall har kronan skänkts under 1940- eller 50-talet, inte sällan av en syförening eller konfirmandkrets med anknytning till församlingen. Med en del brudkronor följer ibland också en bok, där det noggrant har plitats in vem som burit kronan och när vigseln ägde rum.

Traditionen att bruden skulle bära krona kommer från den romersk-katolska kyrkan och blev i Sverige vanligt förekommande redan under 1500-talet.

Den har en koppling till Jungfru Maria - himladrottningen - och var

från början tänkt att likna bruden vid just en drottning. Senare kom också kronan att bli en symbol för brudens kyskhet. Bruden fick således endast bära krona när hon ingick sitt första äktenskap. Att bryta mot kyskhetsregeln har kallats "kronobrott" och för det kunde man bli bötfälld. Ibland har det angetts som en förklaring till att brudkronorna i perioder blivit stora och tunga - bötespengarna användes helt enkelt till upprepade förgyllningar.

ANDRA TRADITIONER berättar att i de fall det föddes ett barn inom orimlig tid, det vill säga innan uppemot nio

månader hade gått sedan bröllopet, fick brudparet själva bekosta omförgyllning av kronan!

Så är det givetvis inte längre, men seden att bära krona finns kvar, även om den i många fall övergått till att bli mer diadem- eller tiaraliknande. Men somliga menar att den traditionella brudkronan är på väg tillbaka!

Vill du veta mer?

På www.svenskakyrkan.se/skara finns bilder och information om de brudkronor som tillhör pastoratets kyrkor.

Är du intresserad av att låna kyrkans krona när du gifter dig, kontakta vigselprästen eller kyrkans vaktmästare.